

MARCIN KUJAWA

STATYKA I ANALIZA
WRAŻLIWOŚCI RUSZTÓW
ZBUDOWANYCH Z PRĘTÓW
CIENKOŚCIENNYCH

ANALIZA TEORETYCZNA
I BADANIA DOŚWIADCZALNE

POLITECHNIKA GDAŃSKA

monografie

97

POLITECHNIKA GDAŃSKA

MARCIN KUJAWA

STATYKA I ANALIZA
WRAŻLIWOŚCI RUSZTÓW
ZBUDOWANYCH Z PRĘTÓW
CIENKOŚCIENNYCH
ANALIZA TEORETYCZNA
I BADANIA DOŚWIADCZALNE

GDAŃSK 2009

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Romuald Szymkiewicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Janusz T. Cieśliński

REDAKTOR SERII

Jerzy M. Sawicki

RECENZENCI

Zbigniew Kotakowski

Elżbieta Urbańska-Galewska

PROJEKT OKŁADKI

Jolanta Cieślawska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Wydawnictwa PG można nabywać w Księgarni PG (Gmach Główny, I piętro)
bądź zamówić pocztą elektroniczną (ksiegarnia@pg.gda.pl),
faksem (058 347 16 18) lub listownie (Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej,
Księgarnia PG, ul. G. Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk)
www.pg.gda.pl/WydawnictwoPG

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej
Gdańsk 2009

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

ISBN 978-83-7348-280-7

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
WYKAZ WAŻNIEJSZYCH OZNACZEŃ	7
1. WPROWADZENIE	9
1.1. Istniejący stan wiedzy w zakresie tematu badań	9
1.2. Cel i zakres pracy	14
2. PODSTAWY WYTRZYMAŁOŚCIOWE TEORII PRĘTÓW CIENKOŚCIENNYCH O PRZEKROJU OTWARTYM	16
3. ANALIZA PRACY RUSZTU	29
3.1. Metoda analizy wykorzystująca ideę superelementów	31
3.1.1. Liniowa macierz sztywności elementu cienkościennego	31
3.1.1.1. Zginanie	32
3.1.1.2. Skręcanie skrepowane	34
3.1.2. Macierz sztywności superelementu	40
3.1.3. Wpływ konstrukcji węzła na rozkład bimomentów w przekrojach przywęzłowych	45
3.1.4. Problem wpływu długości współpracującej na rozkład sił wewnętrznych w superelementie	50
3.1.5. Opis algorytmu numerycznego – model mieszany	51
3.2. Przykłady numeryczne	51
3.2.1. Przykład 1 Wspornik cienkościenny bez usztywnień	51
3.2.2. Przykład 2 Wspornik cienkościenny z usztywnieniami w postaci przewiązek lub przepony	58
3.2.3. Przykład 3 Ruszt cienkościenny	61
4. BADANIA EKSPERYMENTALNE	65
4.1. Rys historyczny	65
4.2. Opis i wyniki badań własnych	66
4.2.1. Określenie stałych materiałowych	67
4.2.2. Określenie współczynnika η korygującego wartość sztywność czystego skręcania J_d	70
4.2.3. Opis modeli badawczych	72
4.2.4. Wyniki badań – model 1	78
4.2.5. Wyniki badań – model 2	81
4.2.6. Wyniki badań – model 3	85
4.2.7. Wyniki badań – model 4	90
5. WERYFIKACJA KONCEPCJI MODELI Z WYKORZYSTANIEM SUPERELEMENTÓW	97
5.1. Porównanie wyników modeli teoretycznych z badaniami eksperymentalnymi	97
5.1.1. Przykład 1 – model 1	97
5.1.2. Przykład 2 – model 2	101
5.1.3. Przykład 3 – model 3	106
5.1.4. Przykład 4 – model 4	113
5.2. Wnioski końcowe z porównania wyników modeli teoretycznych z badaniami eksperymentalnymi	121

---

6. ANALIZA WRAŻLIWOŚCI	123
6.1. Wstęp	123
6.2. Analiza wrażliwości rzędu pierwszego – opis dyskretny	124
6.2.1. Metoda bezpośrednia	124
6.2.2. Metoda układów sprzężonych	125
6.3. Przykłady numeryczne.....	125
6.3.1. Analiza wrażliwości kąta skręcenia w zależności od położenia przepony wzdłuż prętów dźwigara załamane w planie	126
6.3.2. Analiza wrażliwości bimomentu przy ciągłej zmianie szerokości póltek	129
7. PODSUMOWANIE I KIERUNKI DALSZYCH BADAŃ	132
Bibliografia	134
Streszczenie w języku polskim	139
Streszczenie w języku angielskim	140
Załącznik 1 Tabele pomiarowe – stałe materiałowe	141
Załącznik 2 Tabele pomiarowe – zestawienie wartości naprężeń normalnych w wybranych przekrojach poprzecznych	146

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH OZNACZEŃ

A	– biegun pomocniczy współrzędnych wycinkowych; pole przekroju poprzecznego pręta, dowolny punkt przekroju
$\mathbf{B}$	– macierz funkcji kształtu
B	– bimoment, biegun współrzędnej wycinkowej; środek skręcania, dowolny punkt przekroju
$B_w, B_\theta, B_\varphi, B_\zeta$	– współczynniki przekazu bimomentu ze względu na jednostkowe przemieszczenie pionowe w , kąt skręcania θ , kąt obrotu φ , deplanację ζ
$\mathbf{C}$	– pewna macierz współczynników równania zginania lub skręcania pręta
$C, \bar{C}$	– stałe całkowania
E	– moduł Younga (współczynnik sprężystości podłużnej)
G	– moduł Kirchhoffa (współczynnik sprężystości poprzecznej)
EJ_ω, GJ_d	– sztywność wycinkowa (skrępowana) i sztywność czystego (swobodnego) skręcania pręta cienkościennego
$\mathbf{K}, \mathbf{k}_L$	– globalna macierz sztywności, macierz sztywności elementu
K_{Bi}	– sztywność skręcania skrępowanego
M	– dowolny punkt linii środkowej
M_s	– moment skręcający
M_x	– moment czystego skręcania (de Saint–Venanta)
M_ω	– moment giętno–skrętny
M_y, M_z	– momenty zginające względem osi y, z
N	– siła podłużna
$\mathbf{P}$	– wektor obciążeń
$P, \Delta P$	– osiowa siła zewnętrzna, przyrost obciążenia
$\mathbf{Q}$	– wektor sił przywęzłowych
S_y, S_z	– momenty statyczne określonej części przekroju pręta względem osi y i z
S_ω	– wycinkowy moment styczny określonej części przekroju pręta
T_y, T_z	– składowe siły poprzecznej o kierunkach osi y, z
U	– energia potencjalna układu
$W, \bar{W}$	– funkcja wrażliwości, zmodyfikowana funkcja wrażliwości
d	– wymiar gabarytowy przekroju poprzecznego
$d(s)$	– szerokość pasma poligonalnego przekroju pręta
h	– wysokość przekroju
$h(s)$	– odległość punktu od stycznej do linii środkowej w innym punkcie
$k = \sqrt{\frac{GJ_d}{EJ_\omega}}$	– giętno–skrętna charakterystyka pręta (współczynnik zanikania)
l	– długość pręta
l_w	– długość współpracująca
$m(x)$	– moment skręcający obciążenia $p(x)$ względem osi biegunów wycinkowych (osi ścinania)
p_x, p_y, p_z	– składowe stanu obciążenia w układzie kartezjańskim
$\mathbf{q}$	– wektor przemieszczeń
s	– współrzędna w układzie walcowym
t_L, t_P	– siły styczne do krawędzi podłużnych z lewej i prawej strony elementu
$t(s)$	– odległość punktu od normalnej do linii środkowej w innym punkcie
$t_0(x)$	– strumień naprężeń stycznych

u	– wektor zmiennych projektowych
u, w, v	– składowe stanu przemieszczenia w układzie kartezjańskim
x, y, z	– współrzędne w układzie kartezjańskim
y_A, z_A	– współrzędne kartezjańskie bieguna współrzędnych wycinkowych
y_B, z_B	– współrzędne kartezjańskie środka skręcania
α	– kąt obrotu
γ	– odkształcenia postaciowe
$\delta = \delta(s)$	– grubość ścianki przekroju poprzecznego
$\varepsilon, \varepsilon_{1,2}, \Delta\varepsilon$	– odkształcenie, odkształcenia główne, przyrost odkształcenia
$\varepsilon_x = \varepsilon_x(x, s)$	– składowa stanu odkształcenia wzdłuż osi pręta
$\varepsilon_s = \varepsilon_s(x, s)$	– składowa stanu odkształcenia na kierunku stycznej do linii środkowej
$\xi(x), \eta(x), \zeta(x) = \theta'(x) = \theta'$	– przesunięcia liniowe punktów linii środkowej w kierunku osi z, y, x (translacje)
η	– współczynnik korygujący wartość momentu bezwładności czystego skręcania
$\theta = \theta(x) = \theta_x$	– kąt skręcania przekroju pręta
$\bar{\lambda}$	– wektor zmiennych sprzężonych
ν	– współczynnik Poissona
σ_x	– składowa stanu naprężeń normalnych wzdłuż osi pręta
σ_s	– składowa normalna stanu naprężenia w układzie walcowym
τ_s	– składowa naprężenia stycznego od czystego skręcania
$\tau_{xs} = \tau(x, s)$	– składowa naprężenia stycznego od spaczenia
Φ	– pewien wektor równania zginania lub skręcania pręta
$\omega(s)$	– współrzędna wycinkowa (pole wycinkowe)
$\omega = \bar{\omega} + \bar{\bar{\omega}}$	– deplanacja
$\bar{\omega}$	– deplanacja konturu
$\bar{\bar{\omega}}$	– deplanacja ścianek